
Beheer eikenprocessierups door middel van paringsverstoring ('mating disruption')

Paringsverstoring is een beproefde methode en wordt ook succesvol toegepast voor de beheersing van de dennenprocessierups. Door de paringsverstoring worden minder vrouwelijke processievlinders bevrucht met als resultaat minder nesten. Door paringsverstoring toe te passen in hoog-risicogebieden (plaatsen waar veel mensen verblijven of passeren) wordt de noodzaak om bomen preventief te bespuiten en/of nesten te verwijderen fors kleiner en zelfs tot een minimum beperkt. Daarmee worden de overlast en de kosten van bestrijding flink gereduceerd.

Paringsverstoring als manier van beheersen van de eikenprocessierups is nieuw en biedt perspectief voor de toekomst om de eikenprocessierups op een veilige manier te bestrijden zonder enige belasting van het milieu en zonder schadelijke neveneffecten op andere dieren, op mensen of planten. Het kan ook prima samengaan met de bevordering van biodiversiteit.

Elk insect reageert op een specifiek feromoon, dat uniek is voor de soort. Zo ook de vlinder van de eikenprocessierups. Op initiatief van Silvia Hellingman is een specifieke feromoonformulering voor de paringsverstoring van de vlinder van de eikenprocessierups ontwikkeld.

Mede gefinancierd door de provincies Friesland, Drenthe en Overijssel en de gemeenten Weststellingwerf, Westerveld en Steenwijkerland is deze feromoonformulering in 2020 op 8 locaties bij wijze van proef toegepast.

Met gebruikmaking van een hoogwerker is het feromoon met een soort kitspuit in de bomen aangebracht. De resultaten zijn vergeleken met 8 controle locaties.

Om de resultaten van de paringsverstoring te beoordelen zijn in 2021 de nesten en plakaten van de eikenprocessierups in de 16 locaties geteld. Ook is het aantal met feromoonvallen gevangen vlinders in de locaties in 2020 geteld.

Uit de analyses blijkt dat paringsverstoring onder voorwaarden een effectieve manier van beheersing van de eikenprocessierups kan zijn in risicogebieden. Zie het [Natuurbericht Nature Today 'Verstoring van paring eikenprocessievlinders leidt tot halvering aantal rupsen'](#). De in de proef gebruikte toepassingstechniek (hoogwerker, met een soort kitspuit zijn per boom meerdere dots met het speciaal geformuleerde feromoon aangebracht) is effectief, maar arbeidsintensief en daardoor erg duur. Ook het speciaal geformuleerde feromoon is duur. Deze unieke productie is in tegenstelling tot het feromoon voor de dennenprocessierups nog niet gestandaardiseerd, waardoor het middel veel goedkoper wordt.

Deze positieve resultaten geven aanleiding om in 2022 te beproeven of de toepassing van het feromoon praktischer en goedkoper kan. Daartoe wordt het speciaal geformuleerde feromoon 'verpakt' in paintballs en met behulp van paintball-techniek aangebracht. Deze techniek wordt in onder meer Frankrijk en Spanje succesvol toegepast voor de beheersing van de dennenprocessierups. Dat betekent dat er geen hoogwerker nodig is en dat het tempo van het aanbrengen van 'dots' fors omhoog kan.

Beoordeeld zal worden of deze techniek ook effectief is voor de beheersing van de eikenprocessierups en of deze kostentechnisch voldoende aantrekkelijk is.

Er wordt uitgegaan van 8 locaties paringsverstoring en 8 controlelocaties onder gelijke omstandigheden zonder paringsverstoring. Elke locatie bevat 50 tot 100 eiken. Locaties met historische gegevens van verwijderde nesten en van eikenprocessievlinders (monitoring) hebben de voorkeur. In 2022 wordt in de periode dat de eikenprocessievlinders rondvliegen (vlak voordat de vlinders uitkomen en gedurende de vlucht) in de 8 proeflocaties het feromoon toegepast.

Toepassing feromoonverwarring dennenprocessierups in Frankrijk (foto Var Matin)

De resultaten worden beoordeeld aan de hand van vlindertellingen in 2022 met behulp van feromoonvallen in proef- en controlelocaties. In 2022 en in 2023 wordt het aantal nesten in de proef- en controlelocaties geteld.

Er wordt een bijdrage gevraagd ter dekking van de kosten. De kosten bedragen € 15.000 exclusief BTW per locatie paringsverstoring, uitgaande van 8 locaties paringsverstoring en 8 controlelocaties. Indien meerdere partijen financieel bijdragen dan worden de kosten per deelnemer lager.